

ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА МАТЕРІВ І ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ХРИСТИЯНСЬКО-ГУМАНІСТИЧНОГО ВИХОВНОГО ІДЕАЛУ ЯК ОСВІТНЯ СТРАТЕГІЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

На основі історико-педагогічного досвіду жіночих організацій України (20-30-ті роки ХХ ст.) проаналізовано напрями просвітницької діяльності, які є актуальними в Україні. Педагогічну підготовку матерів та реалізацію національно-християнсько-гуманістичного виховного ідеалу репрезентовано як потенційну стратегію сучасної освітньої політики. Зроблено висновки про доцільність широкої педагогічно-просвітницької роботи державних та неурядових інституцій, навчальних закладів з метою формування системи виховних цінностей в дусі законів природи і самого Творця.

Ключові слова: жіночі організації, просвітницька діяльність, сімейне виховання, педагогічна підготовка матерів, національно-християнсько-гуманістичний виховний ідеал.

Серед проблем, які сьогодні хвилюють науковців, чільне місце мало б зайняти питання духовного розвитку особистості. Адже лише людина як унікальне творіння Бога, як "вінець природи" здатна мислити, вибирати, любити, творити; а отже, все, що відбувається у світі, є наслідками її волі, думок, слів, вчинків. Корінь, витoki, причини тієї чи іншої життєвої позиції, поведінки, діяльності особи в будь-якій сфері суспільного життя криються якраз у її серці, сумлінні, розумі – у духовній сутності людини. Відтак, щоб змінювати економічний чи соціальний, екологічний чи політичний, культурний чи освітній стан країни потрібно змінювати саму людину, сприяти наповненню її внутрішнього світу відповідними цінностями.

Формування особистості, здатної гідно виконувати соціальні ролі громадянина, сім'янина є перманентною педагогічною проблемою.

Мета дослідження: на основі просвітницько-педагогічного досвіду жіночих організацій України (20-30-ті роки ХХ ст.) репрезентувати педагогічну підготовку матерів, сімейне виховання та впровадження національно-християнсько-гуманістичного виховного ідеалу як освітню стратегію для сучасної української держави.

Діячки жіночого руху зазначеного періоду розуміли, що відповідальною за долю народу є матір, від якої залежить виховання гідного молодого покоління. І якщо освітня політика чужої імперії не забезпечує потреб національно-духовного прогресу українства, то це стає обов'язком сімейної школи. Як свідчать джерела, жіночі організації здійснювали активну роботу з педагогічної підготовки матерів. "Союз українок", Жіноча секція "Католицької Акції" влаштовували для матерів лекції на різні виховні теми. Серед рефератів, виданих "Союзом українок" у Львові, знаходимо і про те, "Як виховувати дітей" [6, арк. 91]. Матеріали педагогічно-консультативного характеру публікувалися на сторінках часописів "Жіноча доля", "Нова хата", "Жінка", "Українка", "Громадянка".

Одна з авторів О. Дучимінська стверджувала, що виховувати потрібно, спираючись на такі умови: "пізнати душу дитини, щоб не скалічити... виховувати починати з хвилі, коли дитина народилася... виховання поділяється на три

частини – дошкільне, шкільне і вік дорослої молоді... виховувати власним прикладом батьків" (зокрема завжди дотримуватися слова), виховувати у дітей почуття власної гідності [2, с. 2]. Підкреслимо, що цей підхід варто практикувати й у сучасному сімейному вихованні. У цьому контексті можна використати цікавий приклад "Пам'ятки молодій мамі" (подаємо в оригінальному форматі. – О.Х.): "Ти народила дитину: ти без перебільшення героїня. Просто молодець.

Твоє дитя – велике чудо, дар і радість, яку подарував тобі Бог. Пам'ятай про це. Тепер ти виховуєш свою дитину. Якою ти хочеш бачити її? Звичайно, здоровою, розумною, слухняною. Це все правильно, але я впевнена, що кожна мама справді буде щасливою лише тоді, коли відчуватиме любов і повагу від своєї дитини. Що ти робиш, щоб так було?

Знаю, у тебе, крім виховання дитини, ще багато різних обов'язків (приготування їжі, прибирання, прання, можливо, ходиш на роботу та й за собою треба стежити). Часто буваєш втомлена, роздратована, розчарована. Тоді ти кричиш на дитину, обмежуєш у різний спосіб її свободу і, навіть, б'єш... Тобі здається, що у такий спосіб ти зможеш виховати її. Але це не так.

Дитина бере приклад з усіх та усього. Як ти ставишся до дитини, так вона ставитиметься до тебе. Покажи дитині, що ти любиш і поважаєш її. Виховувати – не означає кричати, бити, принижувати. Виховувати – означає допомогти дитині розвиватись і захищати її від злого прикладу. А ще – любити, поважати, турбуватись про неї. Дитина – це маленька людина, яка все бачить, розуміє, відчуває. Не забувай про це.

Коли твоя дитина провинилась, ти повинна пояснити їй, у чому її вина. А покара не має принижувати особистість дитини (не крик, побої, а певне обмеження: "не підемо на каруселі", "не купимо улюблені цукерки"...). Коли ти хочеш, щоб дитина щось зробила, попроси про це. Поясни, що це треба і вона зможе це зробити. Зрештою, допоможи їй. Іншого доброго шляху немає.

У спілкуванні з дитиною використовуй слова: "ти можеш", "ти хороша", "у тебе вийде", "давай зробимо разом", "я тебе люблю", "моя розумничка". Ніколи не говори дитині: "ти тупа", "свиня" і так далі. Тоді у неї не буде занижена самооцінка. Вона буде впевненою у собі, успішною і щасливою у майбутньому.

Сім'я, дім, мама, тато – ці слова мають бути священними для твоєї дитини. І саме ти повинна потурбуватись, щоб так було.

Твоя дитина має радіти, бути щасливою вдома. Не обмежуй її права на відпочинок, гру, спілкування з тобою... Ти найперша людина, з якою спілкується твоя дитина, котра прийшла у цей світ доброю, чистою, невинною, беззахисною. Допоможи їй зберегти ці риси.

Не вбивай любов твоєї дитини до тебе. Не вбивай віру твоєї дитини у добро і справедливість. Ти несеш відповідальність перед Богом за її радісне, усміхнене дитинство. Поважай і люби своє сонечко і ви будете щасливі сьогодні, коли дитя ще мале, завтра, коли воно підросте і через роки, коли дитина стане дорослою. Вір у це.

І нехай допомагає тобі Господь" [5, с. 228].

На думку О. Дучимінської, найкращим помічником у вихованні є праця, а приятелем – книжка. Дитина повинна мати певне заняття, щоб на "вільний простір" її особистості не поширювався вплив негативних соціальних явищ. Ураховуючи вікові особливості, авторка зазначала: "Для старшої молоді гарну поміч дадуть гуртки при читальні "Просвіти", спортивні товариства, аматорські кружки, гуртки для самоосвіти". На її переконання, щоб виховати особистість із позитивною ціннісною орієнтацією, потрібно керуватись такими чинниками, як: любов, приклад, праця, добре товариство і книжка [2, с. 3]. Власне, інша учасниця жіночого руху І. Блажкевич написала збірку віршів, які, за її задумом, мали допомогти матерям у процесі навчання дітей дошкільного віку. У "Милій книжечці" І. Блажкевич (Львів, 1928) вірші укладено відповідно до циклу бесід про елементарні поняття, речі, предмети, передбаченого "міністеріяльною програмою науки матерної мови" [1, с. 2].

Виховний ідеал, який формували та впроваджували жіночі організації України досліджуваного періоду, ґрунтувався на національних, християнських та гуманістичних цінностях. Адже, як зазначали автори часопису "Жіноча доля", "дитина не належить виключно до матері, але в першій мірі до Бога і народу, тому обов'язком кожної української матері є виховати її в релігійнім і національним дусі" [4, с. 12]. Саме на таких засадах здійснювали свою педагогічно-просвітницьку роботу українські жіночі релігійні та світські організації. Зокрема, "Сестри Службениці", які виховували дошкільнят, "закріплюючи в їхніх серденьках національні й релігійні почуття" [3, с. 2]. Виховані у відповідному дусі, члени Марійської дружини у Тернополі також зізнавались: "Ми любимо правду, Україну, рідну природу, душею сприймали божі заповіді любові Бога та ближніх" [7, с. 264].

Водночас, жіночі організації зосереджували особливу увагу на проблемах збереження здоров'я матері і дитини. До прикладу, у 1938 р. "Союз українок" спільно з Українським гігієнічним товариством організували санітарно-гігієнічні курси для жінок за такою програмою: "Вступ до анатомії", "Анатомія і фізіологія", "Патологія", "Інфекція, бактерії, паразити", "Спадковість", "Загальна гігієна", "Дезінфекція, асептика, дезінсекція", "Гострі інфекційні хвороби", "Евгоніка", "Поміч в наглих випадках", "Гігієна житла", "Туберкульоз", "Венеричні хвороби", "Гігієна особистого харчування", "Гігієна праці", "Опіка над мамою і немовлям", "Догляд за хворими", "Здорове село", "Гігієна жінки", "Практичні вправи", "Алкоголізм і нікотинізм", "Праця жінки" [6, арк. 93].

У "Плані праці на кожен місяць 1938 року", укладеному Центральним проводом "Союзу українок" у Львові для філій і гуртків, зокрема, знаходимо проведення роз'яснювальної роботи щодо значення дитсадку як виховного засобу та чинника розвою національної свідомості (реферат, відповідні акції), про опіку над дитиною (реферати на теми гігієни дитини, родинного виховання у дошкільному віці) [6, арк. 99].

Отже, педагогічно-просвітницька робота серед жінок спрямовувалася на формування у них знань щодо розумового, духовного та фізичного розвитку ди-

тини, а також на патріотично-національне, християнсько-моральне та гуманістичне виховання матерів, які повинні були виховувати у своїх дітей відповідні життєві цінності.

Для України духовне та фізичне здоров'я нації є не менш актуальною проблемою. Відтак, потрібно зосередити увагу на питаннях педагогічної підготовки матерів, сімейного виховання загалом та реалізації національно-християнсько-гуманістичного виховного ідеалу, що відповідає інтересам розвитку сучасної людини та суспільства.

Конкретними кроками на цьому шляху вважаємо впровадження у навчальних закладах України таких обов'язкових курсів: "Основи християнської моралі", "Основи сімейного виховання (педагогічна підготовка матерів та батьків)", "Основи патріотичного виховання", "Основи духовного та фізичного здоров'язбереження". Суб'єктами здійснення цієї освітньої політики повинні стати держава, навчальні заклади, сучасні жіночі товариства та інші громадські організації, засоби масової інформації. Добрим прикладом може слугувати досвід сусідньої Польщі, де створено єдиний у Європі університетський курс "Сім'я" [4, с.209], з метою формування культури сімейного життя, зокрема на засадах персоналістичної біоетики.

Література

1. Блажкевич І. Мила книжечка / І. Блажкевич. – Львів : Вид-во "Світ дитини", 1928. – 39 с.
2. Дучимінська О. Про виховання / О. Дучимінська // Жіноча доля. – 1930. – Ч. 46, вип. 47. – С. 1-7.
3. Жіноча доля. – 1930. – Ч. 35-36. – С. 2-3.
4. Жіноча доля. – 1930. – Ч. 42. – С. 3; 12-13.
5. Кобельська О.М. Просвітницька діяльність жіночих організацій України (кінець XIX – перша половина XX століття) : монографія. – Тернопіль : Вид-во "Мандрівець", 2007. – 234 с.
6. Плани та програми занять гуртків товариства. 1937-1938 рр. // ЦДДА України у м. Львові. – Ф. 319. – Оп. 1. – Од. зб. 98. – 89 арк.
7. Сліпа О. Не забудь юних днів / О. Сліпа // Ювілейна книга Української гімназії в Тернополі. – Тернопіль. – Львів, 1998. – С. 267-269. – (До сторіччя заснування 1898-1998).
8. Терешкевич Г.Т. Біоетика в системі охорони здоров'я і медичної освіти : навч. посібн. / Г.Т. Терешкевич. – Львів : Вид-во "Світ", 2008. – 344 с.

Христенко О.М. Педагогическая подготовка матерей и формирование национально-христианско-гуманистического воспитательного идеала как просветительская стратегия современной Украины

На основе исторического, педагогического опыта женских организаций Украины (20-30-е годы XX в.), проанализированы направления просветительской деятельности, которые являются актуальными для украинской действительности. Педагогическую подготовку матерей и реализацию национально-христианско-гуманистического воспитательного идеала представлено как потенциальную стратегию современной образовательной политики. Сделаны выводы о целесообразности широкой педагогической, просветительской работы государственных и неправительственных институций, учебных заведений с целью формирования системы воспитательных ценностей в духе законов природы и самого Творца.

Ключевые слова: женские организации, просветительская деятельность, семейное воспитание, педагогическая подготовка матерей, национально-христианско-гуманистический воспитательный идеал.

Khristenko O.M. Pedagogical preparation mothers and forming of national Christian-humanistic educational ideal as an educational strategy of modern Ukraine

Based on historical and pedagogical experience of women's organizations in Ukraine (20-30th years of the twentieth century.) analyzed the trends of educational activities that are relevant to the present Ukrainian. Pedagogical preparation mothers and implementation of national Christian-humanistic educational ideal is represented as a potential strategy for modern education policy. Conclusions on whether the general educational and enlightening of state and non-governmental institutions, educational institutions in order to create a system of educational values in the spirit of the laws of nature and the Creator.

Keywords: women's organizations, education, family education, pedagogical preparation on mothers, national Christian-humanistic educational ideal.

ДО ВІДОМА АВТОРІВ СТАТЕЙ

Під час підготовки статей до збірника науково-технічних праць "Науковий вісник НЛТУ України" радимо авторам дотримуватись таких рекомендацій.

Вимоги до оформлення. Обсяг тексту статті – 8-16 сторінок. Мова публікації – українська, російська чи англійська. Формат паперу – А4, поля документа – 2 см по периметру. Електронний варіант потрібно створювати за допомогою текстового редактора MS Word 2003, або використовувати редактор Word молодших версій, але документ зберігати у форматі *.doc. Шрифт – Times New Roman, розмір – 14 points, рядки – через 1.5 інтервали.

Вимоги до структури статті. На початку статті обов'язково проставляють індекс УДК (Універсальної десятикової класифікації), в заголовку українською мовою зазначають: вчене звання, ініціали і прізвище автора (або авторів), науковий ступінь, назва закладу, в якому виконано роботу, назва статті, анотація та ключові слова. Далі – російською та англійською мовами: ініціали і прізвище автора (або авторів), назва статті, анотація та ключові слова. (кожна анотація має бути не меншою ніж 500 знаків).

Автор поданої до друку статті повинен чітко уявити коло читачів, на яке він розраховує. Рекомендуємо дотримуватись деяких загальних правил побудови науково-технічної статті: чітко і зрозуміло сформулювати постановку задачі; доступно викласти методику її розв'язання; зробити висновки – науковцям або дати практичні рекомендації – виробникам. Наукова праця повинна містити необхідні характеристики описаних конструкцій чи схем, але в ній не має бути ні зайвого опису історії питання, ні відомих з підручників ілюстрацій, даних, математичних викладок.

У процесі підготовки рукопису необхідно користуватися науково-технічними термінами відповідно до чинних стандартів на термінологію, наведений матеріал не повинен дублювати таблиці. Скорочення слів, імен, назв у тексті статті не допускаються. Можливе використання тільки загальноприйнятих скорочень – мір (тільки після цифр), хімічних, фізичних і математичних величин. Назви установ, підприємств, марки механізмів і т.ін., що згадуються в тексті статті вперше, необхідно писати повністю (вказуючи в дужках скорочену назву); надалі цю назву можна наводити у скороченому вигляді.

У таблицях необхідно точно вказувати одиниці фізичних величин, у назвах граф слова скорочувати небажано. Таблиці потрібно виконувати переважно вздовж листа з максимальною насиченістю інформації в рядках. Надто громіздких таблиць складати не рекомендується.

Фотографії та рисунки до статті дозволяється подати у окремому файлі у форматі *.cdr, *.tif або *.jpg, 300 dpi, b/w або Grayscale) чи оформлених у середовищі MS Excel. Зверніть увагу, що вони будуть надруковані у чорно-білому варіанті. У тексті статті посилання на ілюстрації беруть в круглі дужки, позиції на рисунках розташовують за годинниковою стрілкою і вони повинні відповідати наведеним у тексті. Окремо подані ілюстрації потрібно на зворотному боці пронумерувати і підписати олівцем.